

СЕКЦІЯ 2

ІНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ НЕДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Гегечкорі О.В., доцент
Національна академія Національної гвардії України, м. Харків*

Сучасний досвід становлення і розвитку інформаційного суспільства свідчить, що неодмінним атрибутом сильної держави є ефективно діюча система національної безпеки, яка включає державну і недержавну складові.

На думку аналітиків, актуальність проблеми удосконалювання управління у сфері безпеки визначається складними соціально-економічними процесами сучасності, появою нових загроз безпеці, об'єктивною потребою розвитку демократичних процесів. У цьому зв'язку постає завдання акцентувати увагу громадськості на тому, що ефективне функціонування недержавного сектору безпеки – лише питання часу і залежить від усвідомлення, нагромадження і реалізації конструктивного громадського потенціалу.

Ми зауважуємо, на необхідності, в умовах становлення і розвитку інформаційного суспільства, об'єднання громадських зусиль, щоб максимально сприяти формуванню і розвитку недержавної системи національної безпеки, суб'єкти якої могли б вирішувати такі принципові завдання:

Проведення моніторингу й аналізу загроз національній безпеці, що зароджуються, виявлення джерел напруженості і конфліктогенності, розробка механізму керування загрозами і небезпеками, участь у формуванні ідеології безпеки і на її основі сприяння забезпеченню соціального миру, підвищенню громадянської відповідальності, розвиткові правової і патріотичної самосвідомості;

– організація і здійснення громадського контролю за діяльністю як недержавної, так і державної систем безпеки, сприяння їх погодженому функціонуванню як єдиного організму;

– розробка і реалізація проектів, спрямованих на забезпечення національної безпеки (інформаційно-аналітичних, експертно-правових, організаційно-прикладних, пропагандистських та ін.), залучення широких верств населення до процесу забезпечення життєдіяльності держави, підготовка кадрів для недержавної системи безпеки;

– сприяння посиленню превентивної функції вільних засобів масової інформації, враховуючи кращу практику із задоволення законних потреб суспільства в інформації, не надаючи при цьому трибуни для терористів, а також звернень і промов, що розпалюють ненависть і агресивність.

Створення дієздатної недержавної системи національної безпеки в умовах становлення і розвитку інформаційного суспільства вимагає застосування найсучасніших засобів, форм та прийомів попередження глобальним викликам сучасності. Зважаючи на це, вельми суттєвим є розуміння того, що ефективно запобігання цим викликам можливе лише за умов, коли до зусиль протидії ним на державному і міжнародному рівнях приєднається громадянське суспільство, всі його інституції, коли ідеологія агресивності блокуватиметься позитивним потенціалом співтовариства. Історичний досвід вчить, що силовими методами можна боротися з носіями ідеології, але не з нею самою.

ІНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МІСТ

*М.Ф. Аверкіна, д.е.н., доцент
Національний університет «Острозька академія»*

Потреба формування інституційних передумов забезпечення інноваційного розвитку міст зумовлена необхідністю створення умов для узгодженої співпраці державних, галузевих, підприємницьких структур, суспільства загалом у напрямі впровадження новітніх технологій у системоутворюючих та системопідтримуючих підсистемах міста.

Засадничою тезою теоретичних основ інституційного забезпечення інноваційного розвитку міста повинно бути положення про суттєвий вплив інститутів та інституцій на утвердження інновацій в місті. Інституціями пропонуємо вважати будь-яке стійке об'єднання людей для досягнення визначеної мети. Найважливішою інституцією в системі інституційного забезпечення

інноваційного розвитку міста є міська рада, яка шляхом підготовки розпорядчих документів формує програми сприяння активного впровадженню новітніх технологій у місті.

З огляду на те, що інноваційний розвиток міст детермінований використанням новітніх технологій, варто наголосити на досить важливій ролі функціонування в містах, особливо великих, із високою часткою наукового потенціалу, бізнес-інкубаторів, технопарків, технополісів, а також індустріальних парків. Ефективність цих структур у місті посилить їхнє комплексне функціонування, оскільки бізнес-інкубатори призначені для розроблення стартапів, технопарки – для виробництва затвердженого наукового продукту, що пов'язане зі стимулюванням малого підприємництва, технополіси – для виробництва інноваційного продукту та подальших наукових розробок, індустріальний парк – для залучення великих компаній у руслі забезпечення повного циклу серійного виробництва інноваційного продукту. Прикладом виробництва такого нового інноваційного продукту може слугувати молекулярний модифікатор палива.

- Ініціативи міської ради зі сприяння розвитку таких організацій охоплюють:
- надання вільних приміщень територіальної громади для організації бізнес-інкубаторів, технопарків, технополісів, індустріальних парків;
 - зацікавлення науковою діяльністю шляхом надання спеціальних премій для молодих науковців, грантів, спеціальних субсидій на патентування та захист авторських прав;
 - залучення кращих студентів інженерних спеціальностей у діяльність бізнес-інкубаторів, технопарків;
 - відкриття наукових кафе, в яких провідні науковці інформуватимуть про останні національні та світові інновації;
 - організацію національних і міжнародних конкурсів новинок, що сприятиме активній взаємодії науковців, розробників, підприємств, інвесторів;
 - економічне стимулювання приваблення в місто нових компаній, які реалізовуватимуть наукові розробки, створюватимуть додаткові робочі місця, що позитивно впливатиме на розвиток економіки міста.

Як відомо, процес розроблення й упровадження інноваційних технологій неможливий без фінансування. Саме тому в системі інституційного забезпечення інноваційного розвитку міста виняткове значення надають регіональним фінансовим компаніям, благодійним фондам, венчурним і гарантійним фондам. Основна мета діяльності регіональних фінансових компаній – це надання кредитів.

У контексті використання інноваційних технологій, які потребують фінансових ресурсів, ідеться про потребу розроблення міською радою спеціальних програм, що спонукатимуть регіональні фінансові компанії надавати пільгове кредитування впровадження таких технологій; а також створення спеціальних умов (програми міської ради щодо додаткового фінансування із місцевих бюджетів, залучення до співробітництва) для благодійних, венчурних і гарантійних фондів для фінансування, інвестування впровадження екологічнобезпечних технологій, розробок ноу-хау.

Оскільки органи місцевого самоврядування все частіше виступають суб'єктами міжнародного співробітництва (через взаємодію з різними міжнародними організаціями), то для ресурсного забезпечення запровадження інноваційних технологій у руслі «зеленої» логістизації доцільно використовувати такі інструменти: транскордонне співробітництво, міжнародна технічна допомога, твіннінг [1].

Для реалізації механізму інституційного забезпечення інноваційного розвитку міста необхідне розроблення міських цільових програм розвитку, у площині яких буде визначено заходи, терміни, виконавців і обсяги фінансування із місцевого бюджету. На основі розроблених міських цільових програм доцільно формувати стратегію інноваційного розвитку міста й не менше ніж на 10 років, бо саме протягом цього часового інтервалу можна досягти певних кількісних і якісних змін, які пов'язані із досягненням позитивних якісних та кількісних змін у розвитку міста. Успішність таких програм залежить передусім від чіткості встановлення причин і факторів, які перешкоджають інноваційному розвитку міста.

Отже, очевидно, що будь-які дії з введення інноваційних технологій будуть мати успіх за умови активного сприяння інституцій міста щодо організації процесу переходу системоутворюючих та системопідтримуючих підсистем міст на новітні технології.

Список використаних джерел

1. Сидоренко Н.О. Інструменти активізації міжнародного співробітництва муніципалітетів у Європі / Н.О. Сидоренко // Публічне адміністрування: теорія та практика: електронний збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, Вип. 1 (5) / 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/index.htm>.

СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД К ПРОЦЕССУ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ В ТРАНСПОРТНОМ КОМПЛЕКСЕ УКРАИНЫ

*В.Г. Кухарчик, к.э.н., с.н.с., доцент
Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований
НАН Украины*

В настоящее время в Украине происходят коренные преобразования, как в системе подготовки кадров, так и в регулировании рынка трудовых ресурсов, направленные на приведение содержания и структуры профессионального образования в соответствие с потребностями рынка труда.

Нами предложена модель системного подхода к процессу подготовки кадров, предполагающая постоянное улучшение качества знаний, основанная на переходе от предыдущего действия и обучения к последующему действию и обучению, организованная на классическом цикле управления Шухарта-Деминга «планируй-выполни-проверь-улучшай» (рисунок).

Подготовку квалифицированных специалистов нельзя рассматривать в отрыве от процессов, происходящих в обществе, от структурных изменений, происходящих в сфере материального производства и т.д. Необходим комплекс решений, позволяющий сформировать подход оперативного и адекватного реагирования на изменения рынка, экономики и политики, то есть механизм эффективного управления образовательной деятельностью в вопросах подготовки кадров для транспортного комплекса.

Модель фокусирует деятельность на изучении, анализе требований и мнений заинтересованных сторон с целью ориентации образовательных программ на подготовку специалистов, пользующихся спросом на рынке труда.

К наиболее значимым системным проблемам функционирования транспортного комплекса, требующим решения в рассматриваемой перспективе, относятся:

- несоответствие опорной транспортной сети перспективным грузо- и пассажиропотокам;
- неконкурентоспособные транспортные технологии, высокая доля транспортных издержек в себестоимости продукции;
- уровень доступности и качества транспортных услуг не отвечает платежеспособному спросу населения, сдерживает мобильность трудовых ресурсов;

- создаваемые перегрузочные мощности не обеспечены современной обслуживающей транспортно-логистической инфраструктурой;
- уровень безопасности перевозочного процесса во всех отраслях транспорта, и, в первую очередь, на автомобильном, снизился до критического состояния;
- существующие нормативно-правовая база и финансово-экономические механизмы недостаточно стимулируют развитие транспортно-логистического комплекса на основе внедрения инновационных технологий, направленных на обеспечение современных требований экологичности, безопасности, качества транспортных услуг.

Рисунок – Модель системного подхода к процессу подготовки кадров

Системными причинами развития указанных тенденций являются:

- несоответствие между уровнями развития транспортного комплекса, эффективности и качества его функционирования и растущим спросом экономики и населения на транспортные услуги;
- несбалансированное развитие различных видов транспорта и нерациональный транспортный баланс, снижение конкурентоспособности транспортной инфраструктуры на региональном и мировом рынке транспортных услуг;

- низкий рівень логістического забезпечення вантажних перевезень, практичне відсутність високотехнологічних мультимодальних транспортно-логістических комплексів на магістральних напрямках вантажопотоків і в зоні діяльності великих транспортних вузлів;
- прогресуючі тенденції зносу основного капіталу транспортно-дорожнього комплексу;
- неефективність фінансово-економічних механізмів в інноваційному виробництві транспортної системи;
- зростаючий екологічний дисбаланс між зростанням потреби в транспортних послугах і зростаючою навантажувальністю транспорту на оточуюче середовище.

ВІДРОДИ ТА ПІДСИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ

*І.М. Мушеник, к.е.н., доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет*

В умовах економічного розвитку та формування економіки інноваційного типу все більшої актуальності набувають питання регіонального розвитку, вирішення яких залежить від ефективності формування та дії регіональних інноваційних систем. Формування регіональних інноваційних систем дає змогу ефективно використовувати ресурсний потенціал регіону задля підвищення його конкурентоспроможності та якості життя населення.

Теоретичні засади формування регіональних інноваційних систем досліджує О.П. Коюда [6, с. 140-149], виокремлюючи їхні особливості та переваги, Л.І. Федулова [9, с. 144-155], акцентуючи увагу на необхідності врахування під час їхнього формування принципів європейської інноваційної політики, Д.К. Носенко [8, с. 170-173], обґрунтовуючи необхідність врахування досвіду зарубіжних країн. Чинники формування та пріоритети розвитку регіональних інноваційних систем розглядає О.М. Луцків [7, с. 207-214]. Однак, окремі аспекти структури регіональних інноваційних систем висвітлені недостатньо.

На думку деяких науковців, національну інноваційну систему створюють регіональні і секторні системи інновацій. Ф. Кук [3] додатково стверджує, що національна інноваційна система не може благополучно функціонувати без

регіональної інноваційної системи в контексті підприємств, інфраструктури, що підтримує інновації, людського капіталу та різних мереж взаємодії, ефективність яких визначається географічною близькістю.

Термін «регіональна інноваційна система» вперше було вжито у 1992 році у публікації Ф. Кука, яка мала назву «Regional innovation systems: competitive regulation in the new Europe». Хоч Ф. Кук і не представив у ній визначення регіональних інноваційних систем, проте воно опиралось на концепцію систем регіональної передачі технологій (systems of regional technology transfer), які у 80-х рр. ХХ ст. були новим трендом у політиці регіонального розвитку й політиці технологій.

Ф. Кук [3, с. 54] визначив регіональну інноваційну систему як «географічно визначену й адміністративно підтриману систему інноваційних мереж та інституцій, які вступають між собою у регулярні й міцні взаємозв'язки, з метою отримання якомога кращих результатів інноваційної діяльності підприємств у регіоні». Споріднену дефініцію презентують Б. Ашейм і Л. Кунен [1, с. 1177], визначивши регіональну інноваційну систему як «інституційну інфраструктуру, яка підтримує інновації в області виробничої структури регіону».

Б. Ашейм, як і Ф. Кук виокремив три види регіональних інноваційних систем. Першим з них є регіональна інноваційна система місцевого розташування (territorially embedded regional innovation system), у якій підприємства спрямовують свою інноваційну діяльність в основному на процес взаємного навчання, який водночас стимулюється географічною та організаційною близькістю, проте без безпосередніх взаємодій з організаціями, котрі генерують знання (університети, науково-дослідні установи).

Наступний вид – це мережева регіональна інноваційна система (regionally networked innovation system), у якій місцеві підприємства творять мережі співпраці з оточуючою інституційною інфраструктурою, сформовану науково-дослідними інститутами, професійно-технічними навчальними закладами та іншими організаціями, які беруть участь в інноваційних процесах місцевих підприємств.

Мережева інноваційна система, на думку Б. Ашейма, є ідеальним варіантом регіональної інноваційної системи. Створення даного виду регіональних інноваційних систем через збільшення співпраці між місцевими вищими школами, науково-дослідними інститутами або агентствами трансферу технологій з підприємствами, забезпечує доступ до знань і компетенцій, які доповнюють навички, отримані в процесі локального співробітництва між економічними суб'єктами. Ці відносини не тільки підвищують загальний інноваційний потенціал

локальних підприємств, вони також можуть сприяти запобіганню технологічного закриття (technological lock-in), яке проявляється у нездатності відійти від сталої, але застарілої технологічної траєкторії підприємства.

Третім видом регіональних інноваційних систем, який виокремив Б. Ашейм, є регіоналізована національна інноваційна система (regionalised national innovation system), що характеризується інтеграцією місцевої інституційної інфраструктури та деяких місцевих галузей промисловості з національною або міжнародною інноваційними системами. Це відбувається тоді, коли інноваційна діяльність економічного суб'єкта триває в основному у співпраці з акторами з-за меж регіону. У цьому випадку взаємодія між організаціями часто стосується роботи над радикальними інноваціями (абсолютно новий продукт, технологія, процес і т.д.), що вимагає від кожної зі сторін наявності спеціальних знань. Зважаючи на це, у даній інноваційній системі кооперація є можливою переважно серед людей, у яких однакова освіта та професія.

Е. Аутіо [2] презентував регіональну інноваційну систему як дві підсистеми, що перебувають у взаємозв'язку між собою (підсистема створення й поширення знань та підсистема застосування й використання знань), які функціонують у спільному соціально-економічному і культурному середовищі. Цей поділ, як наголошує Е. Аутіо, великою мірою відповідає поділу на державний і приватний сектори та комерційну і некомерційну діяльність.

Підсистема застосування і використання знань є сферою комерційної діяльності у регіональній інноваційній системі. Сектор малих і середніх підприємств, прагнучи домогтися домінуючого становища і отримання додаткових ресурсів часто створює формальні і неформальні угоди з різними групами інтересів, такими, як споживачі, контрагенти, учасники кооперації, а також конкуренти, які мають характер вертикальних або горизонтальних зв'язків.

Підсистему створення і поширення знань складають чотири групи інституцій: інституції передачі технологій, державні науково-дослідні інституції, інституції освіти і та інституції ринку праці (наприклад, регіональні центри зайнятості, центри планування кар'єри, агентства праці та інші регіональні ініціативи, спрямовані на потреби підприємств у робочій силі з регіональною пропозицією праці). Зовнішніми факторами впливу на структуру регіональної інноваційної системи є інноваційні системи в інших регіонах, національна інноваційна система та міжнародні організації. Оригінальна версія моделі, представленої Е. Аутіо [2], не розглядала політику як фактор впливу на

регіональні інноваційні системи – даний елемент був доданий Ф. Тодтлінгом і М. Тріплом [5].

Огляд регіональних інноваційних систем дозволяє зробити висновок, що на регіональні інноваційні системи впливають рівень розвитку й автономії регіону, а також рівень державного втручання. У свою чергу, спільним елементом для кожної регіональної системи є наявність економічного, науково-дослідного й адміністративного середовища. У подальшому доцільно зосередити увагу на дослідженні практики управління регіональними інноваційними системами в межах час формування політики регіонального розвитку.

Список використаних джерел

1. Asheim B.T. Knowledge bases and regional innovation systems: Comparing Nordic clusters / B.T. Asheim, L. Coenen // *Research policy*. – 2005. – № 34 (8). – P. 1173-1190.
2. Autio E. Evaluation of RTD in regional systems of innovation / E. Autio // *European Planning Studies*. – 1998. – Vol. 6. – P. 131-140.
3. Cooke P. Business process in regional innovation systems in the European Union. In: Acs Z. (ed.). / P. Cooke // *Regional innovation. Knowledge and Global change*. Pinter, London. – 2000. – P. 53-71.
4. Cooke P. *Regional Innovation Systems: 2nd Edition* / P. Cooke, M. Heidenreich, H. Braczyk. – London, 2003, Routledge.
5. Tödting F. One size fits all? Towards a differentiated regional innovation policy approach / F. Tödting, M. Trippel // *Research policy*. – 2005. – №34 (8). – P. 1203-1219.
6. Коюда О.П. Інституційний підхід до формування інноваційних систем на регіональному рівні / О.П. Коюда // *Вісник Сумського державного університету. Сер. : Економіка*. – 2012. – № 4. – С. 140-149.
7. Луцків О.М. Регіональні інноваційні системи: чинники формування та пріоритети розвитку / О.М. Луцків // *Наукові записки Української академії друкарства*. – 2008. – № 1. – С. 207-214.
8. Носенко Д.К. Формування регіональних інноваційних систем: досвід зарубіжних країн / Д.К. Носенко // *Сталий розвиток економіки*. – 2013. – № 1. – С. 170-173.

9. Федулова Л.І. Формування регіональних інноваційних систем у контексті принципів європейської інноваційної політики / Л. І. Федулова // Академічний огляд. – 2014. – № 1. – С. 144-155.

ЗОЛОТО В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

А.В. Шикін, к.е.н.

Одеський національний політехнічний університет

Традиційно головною причиною, яка призвела до втрати золотом ролі грошей, прийнято вважати стрімке зростання обсягів світової торгівлі, яке вимагало відповідного зростання обсягів єдиної світової валюти для забезпечення відповідного товарообігу. За таких обставин збереження фіксованого курсу долара США до золота, звичайно, обмежувало б можливість емісії долара та створювало б значні перешкоди його становленню як головної світової валюти. Відокремлення долара США від золота створило сприятливі умови для його вільної емісії та відповідного збільшення доларової грошової маси для забезпечення потреб як американської, так і світової економіки. Враховуючи місце та роль золота у сучасному світі можна зробити висновок, що, на відміну від інших сировинних товарів, золото сьогодні виконує подвійну функцію. З одного боку, воно є сировиною для виробництва різноманітної продукції та широко використовується у виробництві ювелірних прикрас, електротехнічної та іншої продукції, з іншого, незважаючи на формальну втрату золотом статусу грошей, воно має поширення як інструмент фінансового ринку та елемент банківських резервів.

Із припиненням існування Бреттон-Вудської валютної системи було не тільки відокремлено ціну золота від долара США. Фактично було завершено якісну зміну поняття «гроші». Гроші перестали розглядатися як товар, призначений для обміну на інші товари, що має споживну та мінові вартості та який використовується як еквівалент для вираження вартостей інших товарів та як засіб платежу. Під грошима почали розуміти лише грошові знаки, валюту тієї чи іншої держави, не забезпечену нічим, окрім зобов'язання держави забезпечити можливість обміну валюти на товар на ринку.

Золото в сучасному світі майже ніде та ні при яких обставинах не виконує таку функцію грошей, як бути мірою вартості при виробництві матеріальних та інших цінностей, їх обігу та споживанні.

Якщо до 1971 року золото у світовому обсязі опосередковано залишалось грошима через присутність у доларі США та відповідним чином впливало на ціни інших товарів саме як гроші, то після 1971 року саме золото стало товаром та опинилося під впливом обсягів та швидкості обертання національних валют як грошей.

Розглянемо можливі наслідки зміни елементів рівняння товарно-грошового обміну. Збільшення маси грошей в обігу та швидкості їх обертання буде призводити до зростання ціни на золото та інші товари у випадку, якщо не буде забезпечено відповідного зростання кількості золота доступного до придбання або інших товарів, які можуть бути придбані замість нього. За збереження сталих обсягів грошової маси та швидкості її обертання, зменшення кількості як золота, так і інших товарів у правій частині рівняння буде призводити до відповідного зростання їхніх цін. Аналогічно, зростання пропозиції як золота, так і інших товарів за сталості лівої частини рівняння буде призводити до зменшення товарних цін.

Отже, в умовах, коли золото є товаром, який можна придбати за гроші, попит на золото фактично визначається часткою загальної маси грошей, яка буде витрачена на його придбання та швидкістю її обертання, а пропозиція в грошовій формі – кількістю доступного для придбання золота та його ціною.

Таким чином, сама грошова форма вартості золота та вираження його ціни у доларах США або іншій валюті обумовлюють неминучу наявність зв'язку між ціною на золото та станом грошової одиниці, в якій вона виражена. Неминучим є і вплив на процес формування кон'юнктури світового ринку золота факторів, які характеризують стан економіки держави-емітента валюти, в якій досліджується ціна на золото. Враховуючи сказане, можна передбачити, що саме вплив на процес формування кон'юнктури світового ринку золота з боку економіки Сполучених Штатів Америки буде найбільшим порівняно з впливом інших держав.

Золото в сучасному світі є товаром, який підпорядковується класичним законам товарно-грошового обігу. Однак, незважаючи на формальну втрату статусу грошей, золото фактично зберегло певні риси, які роблять його відмінним від решти сировинних товарів. Золото має широке поширення як фінансовий інструмент у сучасній економіці, що офіційно затверджено Організацією Об'єднаних Націй у Системі національних рахунків SNA 1993. Згідно з прийнятою ООН класифікацією фінансових активів монетарне, тобто таке, що знаходиться у власності центральних банків та є елементом валютних резервів, золото віднесене до фінансових активів разом зі спеціальними правами

запозичення, готівкою, валютними депозитами, позиками, акціями та іншими фінансовими інструментами. Враховуючи офіційне визнання золота фінансовим активом, його поширення у складі банківських резервів та традиційне визнання населенням як засобу захисту капіталу від фінансових потрясінь, стверджувати про повну втрату золотом функцій грошей, напевно, передчасно. Дійсно, золото припинило виконувати такі функції грошей, як існування в якості міри вартості, засобу обігу та засобу платежу. Проте золото в сучасному світі продовжує виконувати такі функції грошей, як засіб накопичення та світові гроші.

На рисунку зображено динаміку світових резервів золота у центральних банках та міжнародних організаціях за період з 1948 по 2008 рік за даними Міжнародного Валютного фонду та World Gold Council.

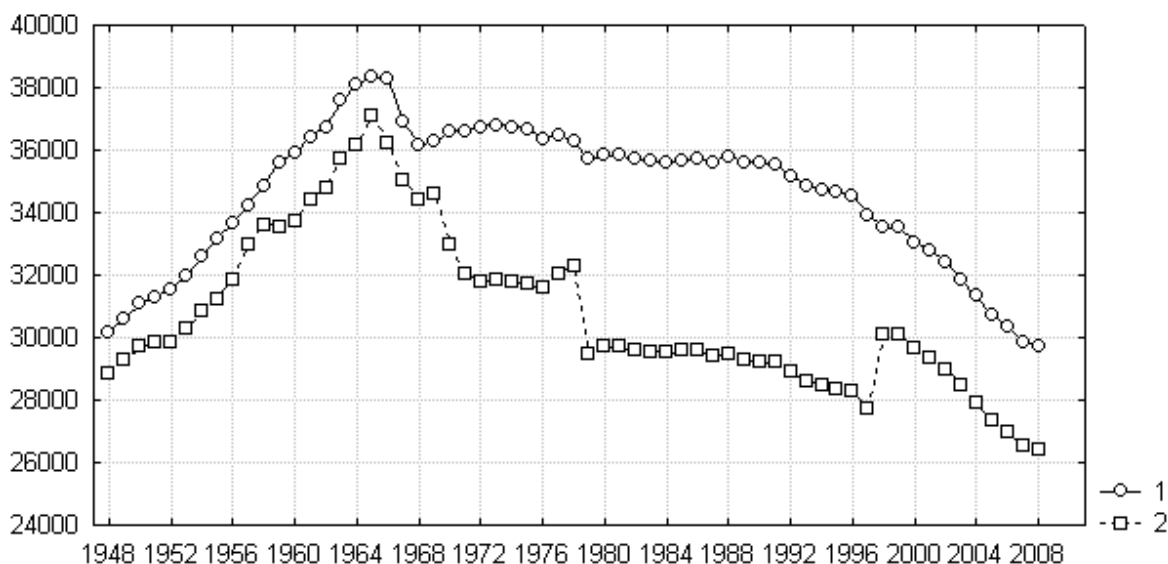

Рисунок – Обсяги офіційних золотих резервів у світі, тонн:

- 1 - з урахуванням міжнародних фінансових установ;
- 2 - тільки золоті резерви держав.

Отже, незважаючи на думку окремих авторів про закінчення процесу втрати золотом функцій грошей, обсяги золота в резервах центральних банків держав світу та офіційне визнання ООН монетарного золота як фінансового активу не дозволяють погодитись з твердженням про закінчення процесу демонетизації золота. Окрім того, незважаючи на формальну втрату золотом статусу грошей, золото традиційно розглядають як засіб захисту капіталу від інфляції та економічної нестабільності.

Підсумовуючи сказане, можна дійти висновку, що найбільш суттєвою характеристикою золота у сучасному світі є його фактичне існування у двох різних якостях – сировини та фінансового інструмента. Неборговий характер золота, його традиційне визнання населенням як символу багатства та незалежність, яку воно надає власнику, дозволяють золоту зберігати своє місце в міжнародних економічних відносинах. У свою чергу в складі золотовалютних резервів центральних банків держав золото є вагомим фактором підвищення національної безпеки.

АСИМЕТРІЯ ІНФОРМАЦІЇ: СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ

***В.А. Чередниченко, к.е.н., доцент
Одеський національний політехнічний університет***

В умовах України реалізація економічного прагматизму має відбуватися через поглиблення інституційних реформ і доповнення ринкових інструментів державною політикою, спрямованою на економічне зростання. Держава повинна через структурні зрушення у економіко-правових відносинах цілеспрямовано формувати інституційне підґрунтя для розвитку чутливості економіки до позитивних сигналів економічного зростання. Прагматизм часто змушує йти набагато довшим шляхом, ніж той, який пропонують технократичні, але завідомо нереалістичні підходи. Проте ця довжина шляху компенсується високою вірогідністю позитивного результату, адже він гарантує синергетичний ефект інклюзивного розвитку на засадах подолання кризи довіри в суспільстві.

Сучасна економічна наука виробила добре розвинену теорію неспроможностей ринку. Згідно з цією теорією до класичних неспроможностей ринку належать: проблема суспільних благ; проблема монополій; проблема зовнішніх ефектів; проблема інформаційної асиметрії. Це загальноприйняті підстави для втручання держави в господарську діяльність через проведення відповідної політики та застосування певних методів державно-політичного регулювання економічної сфери. До того ж неофіційні обмеження в сучасних економічних системах набувають все більшої значимості й спрямовані на координацію повторюваної людської взаємодії, серед яких – розширення, вдосконалення і видозмінювання офіційних правил, суспільно схвалені норми поведінки, добровільно обрані стандарти поведінки [1, с. 55-56].

Дослідженню проблеми асиметрії інформації присвячені роботи таких видатних вчених як Дж.Акерлоф, У.Вікрі, М.Дженсен, В.Меклінг, Л.Мізес, Дж.Міррліс, Д.Норт, М.Спенс, Дж.Стігліц, О.Тоффлер.

Проблема інформаційної асиметрії полягає у тому, що при взаємодії суб'єктів ринку один з них (наприклад, виробник) може мати більше інформації про товар, ніж інший суб'єкт (наприклад, споживач). Отже, розподіл інформації між ними асиметричний. Така асиметрія може позначитись на виборі споживача через те, що виробник буде зацікавлений надавати про товар більше інформації, якщо той є якісним, однак у випадку, якщо товар має якісь вади, він буде намагатися приховати інформацію про це від споживача. Внаслідок таких дій недостатньо обізнаний споживач може зробити нераціональний вибір, купуючи товар, який би він ніколи не купив, якби мав повну інформацію про нього [2].

Асиметрія інформації, на думку Дж.Стігліца, тісно пов'язана з асиметрією економічних можливостей, а погіршення інвестиційного клімату країни внаслідок економічних криз може бути прогнозовано саме на основі цієї концепції [3].

Суб'єкти ринку можуть боротися з інформаційною асиметрією самотужки, наприклад, через посилення на стандарти чи технічні умови у договорах, добровільну сертифікацію продукції, систем якості або персоналу, видання журналів споживачів з інформацією про недоброякісних виробників і продавців тощо. Однак держава також може втручатися в економічне життя з метою виправлення інформаційної асиметрії. Таке державне втручання може виражатися у таких формах:

- законодавчий захист прав споживачів і гарантії поширення інформації про умови та засоби контролю якості продукції;
- встановлення вимог до маркування продукції, у тому числі щодо її виробника та його місцезнаходження, дати виготовлення та терміну придатності, вмісту, відповідного стандарту та факту проходження обов'язкової сертифікації тощо;
- запровадження процедур підтвердження достатньої кваліфікації виробника, продавця чи виконавця (ліцензування, атестація, акредитація, сертифікація тощо).

Загалом, існування «провалів» ринку передбачає певний простір для регуляторної діяльності уряду. Але цей факт не гарантує, що конкретна регуляторна діяльність, спрямована на виправлення ринкових «провалів», є обов'язковою і бажаною. Світова і вітчизняна практика засвідчує, що адміністрування робиться небезпечним, коли воно не має економічного обґрунтування.

Ринкові процеси, що розгортаються в Україні, завжди будуть відрізнятися від процесів, що відбуваються в інших країнах. Своєчасне врахування українського менталітету, збереження позитивних історичних традицій господарювання, точні оцінки варіантів економічної поведінки не абстрактних виробників і споживачів, а сучасних громадян України є обов'язковими вимогами, без урахування яких держава не зможе налагодити ефективне функціонування й регулювання економіки.

Список використаних джерел

1. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / пер. з англ. І.Дзюб. – К.: Основи, 2000. – 198 с.
2. Акерлоф Дж. Рынок «лимонов»: неопределенность качества и рыночный механизм // THESIS. 1994. Вып. 6. – С. 91-104.
3. Стигліц Дж.Ю. Економіка державного сектору / Пер. з англ. А.Олійник, Р.Скіпальський. – К.: Основи, 1998. – 854 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ (протистояння США та КНР)

*Л.Ю. Балабан, студентка
Н.О. Черепанова, старший викладач
Одеський національний політехнічний університет*

Суспільство складається з економічної, соціальної, політичної та духовної сфер, які тісно переплетені і взаємопов'язані. Економічна сфера та її розвиток завжди сприймалась як підґрунтя, базис, передумова розвитку соціуму. Зазначимо, що поняття «розвиток» тлумачиться в науковій літературі як незворотна, спрямована, необхідна зміна матеріальних та ідеальних об'єктів в результаті чого виникає нова якість. Розвиток має такі ознаки: якісні зміни в предметі, явищі або процесі; певна спрямованість; спадкоємність та незворотність розвитку. Поняття «суспільство» розуміється як сукупність людей, об'єднаних соціальними нормами, інститутами, цінностями. Що ж виступає рушійними силами розвитку суспільства взагалі та його економічної сфери, зокрема?

Основною тенденцією сучасної світової економіки є її глобалізація, тобто процес перетворення світового господарства в єдиний ринок товарів, послуг, капіталу, робочої сили і знань. По суті, це більш висока стадія інтернаціоналізації, її подальший розвиток. Коли ж світ стає єдиним ринком для десятків тисяч ТНК і до того ж всі його регіони відкриті для діяльності цього ринку, то можна говорити про нове явище – глобалізацію.

У результаті такого розвитку утворюються величезні корпорації, які не знають кордонів.

Таким чином, формується глобальна економіка кінця століття не зможе забезпечити ефективну базу розвитку в світовому масштабі без адекватних всепланетних законодавчих і політичних рамок [3].

Специфіка світового господарства і, відповідно, міжнародних економічних відносин, визначається тією обставиною, що взаємини в цивільному суспільстві, зокрема між соціальними верствами, здійснюються через державні кордони і постають в якості міжнародних економічних відносин.

В даний час міжнародні економічні відносини утвердилися й реалізуються в наступних основних формах:

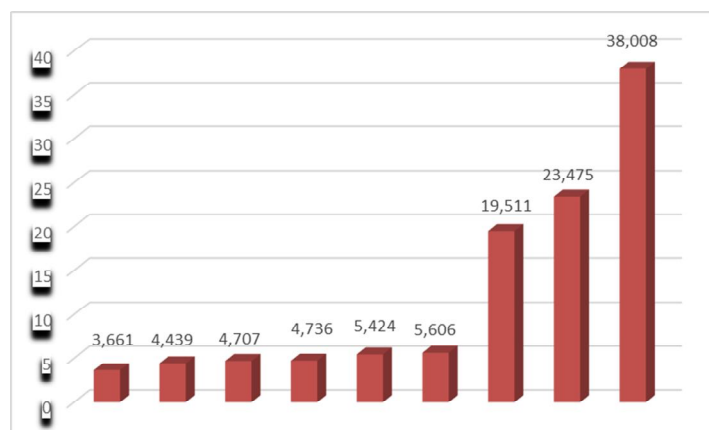
- міжнародна торгівля товарами і послугами;
- міждержавна кооперація виробництва;
- обмін в галузі науки і техніки;
- міжнародний рух капіталів;
- міжнародна міграція робочої сили;
- міжнародні валютно-розрахункові відносини.

Ще до формування світового господарства народи вели активну торгівлю товарами, тобто обмінювали те, що у одних було в надлишку на те, з чим був дефіцит, а в інших народів на оборот. Тому міжнародна торгівля передувала світовому господарству. Економічна сфера суспільства це система економічних відносин, що виникає й відтворюється в процесі матеріального виробництва.

Топ-10 країн з найбільшою економікою згідно з прогнозом PwC до 2030р. представлено на рисунку.

Такий топ складений на основі сучасного розвитку країн та показників їх можливостей до подальшого розвитку.

Дивлячись за прогнозами та аналізуючи сучасну економіку світу, ми можемо зробити висновок, що такі країни, як США та КНР ведуть боротьбу за первинність у світі. Тобто, це основні країни, які формують економіку світу.

1. Китай – \$38,008 млрд [1].

10. Великобританія – \$3,638 млрд

9. Мексика – \$3,661 млрд

8. Бразилія – \$4,439 млрд

7. Німеччина – \$4,707 млрд

6. Росія – \$4,736 млрд

5. Індонезія – \$5,424 млрд

4. Японія – \$5,606 млрд

3. Індія – \$19,511 млрд

2. США – \$23,475 млрд

Рисунок – країни з найбільшою економікою згідно з прогнозом PwC до 2030р.

Розглянувши економіку кожної країни, ми спостерігаємо дуже велику конкуренцію між ними.

Найсерйознішою причиною, яка пояснює жорсткий підхід США до Китаю, є той факт, що за останнє десятиліття Китай економічно й у військовій сфері зміцнів настільки, що спроможний кинути виклик їхньому лідерству. Зволікання у стримуванні дасть йому час нагромадити сил ще більше [2].

Китай підходить на роль основного суперника ще й тому, що нині, на відміну від ситуації двадцятирічної давності, існує набагато довший список проблем у відносинах між двома країнами, і вирішення їх з допомогою дипломатії навряд чи можливе: конфлікти в Південно-Китайському та Східно-Китайському морях, Північна Корея, непрозорість військової модернізації Китаю, особливо в сегментах стратегічної, космічної та кіберзброї.

Під впливом радикальних змін у сфері економіки, політики, виробництва, торгівлі, фінансів, транспорту, культури, інформації та комунікації на межі двох тисячоліть інтернаціоналізація господарства перейшла на якісно новий етап – глобалізацію всіх сфер суспільного життя в планетарному масштабі. На початку XXI ст. глобальні процеси значно прискорилися і не тільки впливають прямо або опосередковано на економічний, соціальний і політичний розвиток усіх країн світу, а й визначають історичні долі багатьох держав на всіх континентах.

Для того щоб в умовах посилення взаємозалежності інтернаціонального і національного ефективно діяти локально, треба передусім навчитися мислити глобально.

Список використаних джерел

1. «Топ 10 стран мировой экономики в 2030 году» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geo-politica.info/prognoz-10-samykh-krupnykh-ekonomik-v-2030-godu.html>
2. «США – КИТАЙ: КОНФЛІКТ У ТРЬОХ ВИМІРАХ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aucc.org.ua/uk/ssha-kitay-konflikt-u-troh-vimirah/>
3. Економічна теорія: Підручник. / За ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр навчальної літератури, 2015. – 784 с.

ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*О.Ю. Власюк, магістр
Київський національний торговельно-економічний університет*

В умовах нестабільності соціально-економічного розвитку українські підприємства характеризуються підвищеним рівнем ризику. Особливо це стосується тих, що займаються здійсненням інноваційної діяльності, яка до того ж характеризується ризиками й труднощами їхнього аналізу, в результаті чого у багатьох випадках такі підприємства стають не привабливими для інвесторів.

Сьогодні більшість погроз і викликаних ними ризиків носять уже не локальний характер, а стають глобальними. Тому, на думку експертів, проблема майбутнього інноваційного розвитку буде полягати не стільки в зростаючій потребі в коштах на фінансування інновацій, скільки в необхідності залучення додаткового капіталу з метою забезпечення тих потреб, які будуть викликані ризиками.

Інноваційні ризики властиві для будь-якого підприємства, яке здійснює впровадження інноваційних розробок, що вимагають значних інвестицій. У цьому контексті більшість економістів говорять про дуалістичну природу ризику – з одного боку, він дозволяє одержати певні конкурентні переваги, а іншого – може привести до негативного результату у вигляді збитків. У цьому контексті постає необхідність в управлінні ризиком, попередньо ідентифікувати ризики, властиві процесу впровадження інновацій у формі інноваційного проекту.

Проте, в умовах існування різних підходів до трактування інноваційної діяльності, зробити на практиці це складно. Згідно «Керівництву Осло» [1], інноваційна діяльність – це «та наукова діяльність, технологічне виробництво, організаційна діяльність, фінансова діяльність і комерційна діяльність, включаючи інвестиції в нові знання, що в остаточному підсумку приводить або повинна приводити до впровадження технологічно нового продукту або технологічного процесу».

Інноваційний процес, що лежить в основі інноваційної діяльності, завжди пов'язаний з високим ризиком, оскільки в ньому практично відсутня гарантія задовільного результату. Про ступінь впливу невизначеності в інноваційному підприємстві говорить той факт, що в середньому успіху досягають лише 10-20% всіх компаній. Природно, що фінансування таких проектів досить ризиковано.

Під терміном «ризик» у більшості випадків розуміють рівень невизначеності, що характеризується ймовірністю одержання як негативного результату, що спричиняє за собою збитки, так і позитивного у вигляді додаткового прибутку. На думку А. Фоломьєва, управління ризиком організації – це «сукупність окремих кроків, або стадій, що включають розробку загальної філософії управління ризиком організації, складання положення про управління ризиком, виявлення ризиків, їхній аналіз і оцінка небезпеки вкладень, регулювання рівня ризиків і реалізація фінансових механізмів компенсації збитку при виникненні несприятливих подій» [2].

На даний час існують відповідні міжнародні стандарти, що регламентують управління ризиками, серед яких заслуговує на увагу стандарт ISO/IEC 31010 Risk Management – Risk assessment guidelines, розроблений на базі стандарту Австралії й Нової Зеландії AS/NZS 4360. Зокрема, у цьому стандарті управління ризиком розглядається як складова частина менеджменту організації.

З позицій теорії інноватики, під управлінням ризиками інноваційної діяльності слід розуміти сукупність заходів, спрямованих на ідентифікацію, аналіз, оцінку, попередження й вибір методів впливу на події, які можуть стати джерелом втрат для підприємства під час здійснення інноваційної діяльності.

Дослідження показують, що до внутрішніх ризиків інноваційної діяльності вітчизняних підприємств слід віднести:

- недостатній рівень кадрового забезпечення й кваліфікації;
- необґрунтований вибір інноваційного проекту;
- відсутність маркетингу інновацій;

- недофінансування досліджень і розробок;
- недооцінка конкурентів, потенціалу ринку;
- помилки в бізнес-плануванні;
- збільшення строків інноваційного проекту;
- непередбачені технологічні труднощі; управлінські конфлікти;
- конструкторський ризик;
- непередбачені зміни в нормативно-правовій базі та інше.

На сучасному етапі у більшості випадків реалізація інноваційних проектів суб'єктів господарювання без фінансової, інтелектуальної, інформаційної підтримки держави або великих корпорацій не представляється можливим.

В подальшому дослідженні нами будуть виявлені новітні підходи до управління ризиками малих інноваційних підприємств, які включають методичний інструментарій оцінки інноваційних ризиків, що поєднують зовнішні, внутрішні й специфічні аспекти ризиків, що дозволить їх ідентифікувати й оцінити за відповідним алгоритмом побудови шкали градації рівня ризику інноваційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Proposed Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data: Oslo Manual. – Paris: OECD, Eurostat, 1997. – URL: <http://www.itlicorp.com/news/1510>, <http://mon.gov.ru/files/materials/7766/ruk.oslo.pdf>
2. Фоломьев А. Н. Менеджмент инноваций: Теория и практика / А.Н.Фоломьев, Э. А. Гейгер. – М.: РАГС, 1997. – 392 с.